

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับการสุ่มตัวอย่างรวมถึงวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษารังนี้ได้ใช้ข้อมูลจากโครงการทดสอบ เกณฑ์มาตรฐานน้ำหนักหญิงมีครรภ์คนไทย ซึ่งดำเนินการโดยกองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขตต่าง ๆ โดยเก็บข้อมูลมารดาที่มากลอบคอบระหว่าง 1 ธันวาคม 2529 - 31 มีนาคม 2530

วิธีการเก็บข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง

โครงการทดสอบ เกณฑ์มาตรฐานน้ำหนักหญิงมีครรภ์คนไทย ซึ่งดำเนินการโดยกองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย ร่วมกับศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขตต่าง ๆ มีวิธีการเก็บข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

วิธีการเก็บข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจสังคม ประชากร รวมทั้งพฤติกรรมอนามัยในระหว่างตั้งครรภ์และน้ำหนักทารกที่คลอด โดยรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจากเวชระเบียนของมารดาที่มากลอบคอบในโรงพยาบาลรามธิบดี โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ วชิระพยาบาล โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลสระบุรี โรงพยาบาลชลบุรี โรงพยาบาลพระปกเกล้า (จันทบุรี) โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ (อุบลราชธานี) โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลอุดรธานี โรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ (นครสวรรค์) โรงพยาบาลพุทธชินราช (พิษณุโลก) โรงพยาบาลมหาราช (นครศรีธรรมราช) โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โรงพยาบาลหาดใหญ่

016367

โรงพยาบาลแม่และเด็กของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขตต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 ขอนแก่น ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 นครสวรรค์ และ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 9 ยะลา เพื่อใช้ในการทดสอบเกณฑ์น้ำหนักมาตรฐานหญิงมีครรภ์คนไทย โดยกำหนดตัวอย่างโรงพยาบาลละประมาณ 400 ราย ซึ่งจะมีจำนวนตัวอย่างทั้งหมดประมาณ 8,000 รายทั่วประเทศ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากมารดาที่มาคลอดในโรงพยาบาลดังกล่าว ในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2529 ถึง 31 มีนาคม 2530

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง มารดาหลังคลอดที่รับไว้ในแผนกสูติศาสตร์ของโรงพยาบาล รามาธิบดี โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ วชิระพยาบาล โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลสระบุรี โรงพยาบาลชลบุรี โรงพยาบาลพระปกเกล้า (จันทบุรี) โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ (อุบลราชธานี) โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลอุดรธานี โรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ (นครสวรรค์) โรงพยาบาลพุทธชินราช (พิษณุโลก) โรงพยาบาลมหาราช (นครศรีธรรมราช) โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 ขอนแก่น, เขต 6 นครสวรรค์, เขต 7 ราชบุรี, และเขต 9 ยะลา ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2529 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2530

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง มารดาที่ให้อำเนิตหารกคนเดียว และคลอดบุตรระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2529 - 31 มีนาคม 2530 โดยสุ่มตัวอย่าง โรงพยาบาลละ 400 ราย แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ตามความสูงของมารดาและน้ำหนักของทารกแรกเกิด

กลุ่มที่ 1	ความสูงต่ำกว่า 150 ซม.	น้ำหนักของทารกต่ำกว่า 2,500 กรัม
		จำนวนตัวอย่าง 16 ราย
" 2	" 150 ซม.	น้ำหนักของทารกตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป
		จำนวนตัวอย่าง 120 ราย
" 3	ความสูงตั้งแต่ 150 - 159 ซม.	น้ำหนักของทารกต่ำกว่า 2,500 กรัม
		จำนวนตัวอย่าง 20 ราย
" 4	ความสูงตั้งแต่ 150 - 159 ซม.	น้ำหนักของทารกตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป
		จำนวนตัวอย่าง 200 ราย

กลุ่ม 5	ความสูงตั้งแต่	160	ซ.ม.ขึ้นไป	น้ำหนักของทารกต่ำกว่า 2,500 กรัม
				จำนวนตัวอย่าง 3 ราย
" 6	ความสูงตั้งแต่	160	ซ.ม.ขึ้นไป	น้ำหนักของทารกตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป
				จำนวนตัวอย่าง 42 ราย

ขั้นตอนและวิธีการในการเลือกตัวอย่าง ของโครงการทดสอบ เกณฑ์มาตรฐานน้ำหนักของหญิงมีครรภ์คนไทย

1. รวบรวมเวชระเบียนที่เป็นประวัติการคลอดจากแผนกเวชระเบียน โดยเป็นการคลอดระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2529 - 31 มีนาคม 2530
2. แยกเวชระเบียนของมารดาที่มีประวัติ เบาหวาน หรือโรคพิษแห่งครรภ์และคลอดบุตรแฝดออกก่อน หลังจากนั้นจึงแยกเวชระเบียนที่เหลือออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้คือ
  - 2.1 กลุ่มที่ 1 เป็นเวชระเบียนของมารดาที่มีความสูงต่ำกว่า 150 ซ.ม. และมีการคลอดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม (N_1)
  - 2.2 กลุ่มที่ 2 เป็นเวชระเบียนของมารดาที่มีความสูงต่ำกว่า 150 ซ.ม. และมีการคลอดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป (N_2)
  - 2.3 กลุ่มที่ 3 เป็นเวชระเบียนของมารดาที่มีความสูงตั้งแต่ 150 - 159 ซ.ม. และมีการคลอดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม (N_3)
  - 2.4 กลุ่มที่ 4 เป็นเวชระเบียนของมารดาที่มีความสูงตั้งแต่ 150 - 159 ซ.ม. และมีการคลอดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป (N_4)
  - 2.5 กลุ่มที่ 5 เป็นเวชระเบียนของมารดาที่มีความสูงตั้งแต่ 160 ซ.ม. ขึ้นไป และมีการคลอดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม (N_5)
  - 2.6 กลุ่มที่ 6 เป็นเวชระเบียนของมารดาที่มีความสูงตั้งแต่ 160 ซ.ม. ขึ้นไป และมีการคลอดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป (N_6)
3. นับจำนวนเวชระเบียนของมารดาแต่ละกลุ่มใดก็ตามตั้งแต่ $N_1 - N_6$

4. นำค่า $N_1 - N_6$ เป็นตัวตั้งแล้วหารด้วยจำนวนตัวอย่างที่กำหนดให้ไว้ในแต่ละกลุ่ม ตามสูตรดังนี้
- 4.1 $N_1 \div 16 = R_1$
- 4.2 $N_2 \div 120 = R_2$
- 4.3 $N_3 \div 20 = R_3$
- 4.4 $N_4 \div 200 = R_4$
- 4.5 $N_5 \div 3 = R_5$
- 4.6 $N_6 \div 42 = R_6$
5. ค่า $R_1 - R_6$ จะเป็นช่วงของการสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม เช่น
 ถ้าค่า $R_1 = \frac{64}{16} = \frac{4}{1}$ หมายถึงว่าสุ่มตัวอย่างที่ต้องการทุก ๆ 1 ใน 4 ราย แล้วจะได้ตัวอย่างทั้งหมด = 16 ราย
6. ลอกตัวอย่างทั้งหมดของแต่ละกลุ่มลงแบบฟอร์มจะได้ตัวอย่างทั้งหมด 400 ราย โดยมีจำนวนตัวอย่างเท่าที่ต้องการในแต่ละกลุ่ม

วิธีวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการหาความถี่ของตัวแปรแต่ละตัว เพื่อทราบลักษณะพื้นฐานของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ โดยใช้วิธีคำนวณทางสถิติ เช่น อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย χ^2 -test การวิเคราะห์ถดถอยพหุ และการวิเคราะห์การจำแนกพหุ ซึ่งการประมวลผลข้อมูลนี้ทำโดยเครื่อง Computer โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์คือ Statistical Package for the Social Sciences เรียกย่อ ๆ ว่า SPSS

ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้

ที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลจากโครงการทดสอบเกณฑ์มาตรฐานน้ำหนักหญิงมีครรภ์คนไทย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักทารกแรกเกิดนั้น เนื่องจากโครงการนี้เป็นการเก็บข้อมูลย้อนหลังจากเวชระเบียนของมารดาที่มาคลอดบุตรในโรงพยาบาลต่าง ๆ นั้น ดังนั้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคมของมารดา เช่น รายได้ของครอบครัว การศึกษาของสามี และการศึกษาของภรรยา ส่วนใหญ่แล้วจะไม่ได้บันทึกไว้ใน

เวชระเบียนของมารดา จึงทำให้การเก็บข้อมูลในเรื่องดังกล่าวได้จำนวนตัวอย่างน้อย ทำให้ไม่สามารถนำเข้ามาประกอบการวิเคราะห์ในครั้งนี้ด้วย อีกทั้งจำนวนตัวอย่างที่เกี่ยวกับข้อมูลตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะได้อาจไม่เท่ากัน เนื่องจากในเวชระเบียนบันทึกข้อมูลตัวแปรที่ต้องการแต่ละตัวไว้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงทำให้เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแล้ว จำนวนตัวอย่างในตัวแปรแต่ละตัวจะไม่เท่ากัน

อนึ่งเนื่องจากการเก็บข้อมูลของโครงการดังกล่าวมีลักษณะค่อนข้างจะเจาะจงให้ได้ตัวอย่างมารดาที่ให้กำเนิดทารกที่น้ำหนักแรกเกิดตั้งแต่ 2,500 กรัมขึ้นไป ในอัตราส่วนร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มมารดาที่ให้กำเนิดทารกที่น้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม ลักษณะของข้อมูลดังกล่าวทำให้ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของทารกแรกเกิดค่อนข้างสูง นอกจากนี้การสุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาลและศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขตต่าง ๆ ก็มีการเจาะจงที่จะให้ได้ตัวอย่างแห่งละประมาณ 400 ตัวอย่าง โดยไม่ได้คำนึงถึงจำนวนของมารดาที่คลอดในแต่ละโรงพยาบาลหรือศูนย์ ๆ ซึ่งมีจำนวนที่แตกต่างกันตามขนาดของโรงพยาบาลหรือศูนย์ ๆ แม้ว่าข้อมูลที่ได้จะไม่สามารถกล่าวได้ว่า เป็นตัวแทนของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลภาครัฐบาล และน้ำหนักโดยเฉลี่ยของทารกแรกเกิดจากตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้จะค่อนข้างสูง การใช้ข้อมูลดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อนำมาศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทาง เศรษฐกิจสังคมและประชากรของมารดา และปัจจัยที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการแพทย์กับน้ำหนักของทารกแรกเกิดของสตรีที่สุ่มมาเป็นตัวอย่างของการศึกษานี้เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย